

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 20334/2023
23.04.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Радославе Мађаров и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Синиша Момчиловић, адвокат из ..., против тужене Општине Бечеј, коју заступа Општинско јавно правобранилаштво из Бечеја, ради исплате, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 100/23 од 09.05.2023. године, у седници одржаној 23.04.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 100/23 од 09.05.2023. године у усвајајућем делу о тужбеном захтеву и трошковима поступка.

Образложење

Пресудом Основног суда у Бечеју П 232/2022 од 15.11.2022. године, одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужена да му исплати износ од 3.448.457,23 динара и обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове поступка у износу од 154.500,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 100/23 од 09.05.2023. године, донетом након одржане расправе пред тим судом, укинута је наведена првостепена пресуда и пресуђено тако што је делимично усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да тужиоцу исплати износ од 1.470.754,65 динара, а преко тог износа до траженог износа од 3.448.457,23 динара је тужбени захтев одбијен. Обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове поступка у износу од 149.395,04 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате, и накнади трошкове жалбеног поступка у износу од 127.464,54 динара, а одбијен захтев тужене за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, дела којим је тужбени захтев усвојен и одлуке о трошковима поступка, тужена је благовремено изјавила ревизију, због прекорачења тужбеног захтева, битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 10. ЗПП учињене у поступку пред другостепеним судом, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је утврдио да је ревизија дозвољена на основу члана 403. став 2. тачка 3. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 10/23), па је испитао побијану пресуду у смислу члана 408. наведеног закона и утврдио да ревизија тужене није основана.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности, а ни битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 10. на коју ревизија указује. Није дошло ни до прекорачења тужбеног захтева у смислу члана 393. ЗПП, јер није досуђено више од онога што је тражено, нити је одлучено о другој а не оној што је тужбом тражено. Одлучено је о обавези тужене на исплату новчане накнаде тужиоцу у границама тужбеног захтева, сагласно одредби члана 3. став 1. ЗПП. При том, ради се о захтеву за исплату новчане накнаде за земљиште о коме није раније правноснажно пресуђено, тако да нема ни битне повреде из члана 374. став 2. тачка 10. ЗПП.

Оцена о основаности тужбеног захтева у усвојеном делу заснована је на чињеничном утврђењу које укључује чињеницу утврђену на основу јавне исправе (одлука МНО од 17.01.1946.године), као доказа изведеног у поступку и оцењеног по правном значају који ужива. Реч је о доказу којим се потврђује тачност истичане тврдње о постојању права својине на страни претходнице тужиоца, коју је суд био дужан да расправи, што је и учинио на сасвим поуздан начин. Насупрот схватања ревидента, суд не прекорачује тужбени захтев када утврђење о одлучним чињеницама заснује на релевантним доказима и о основаности захтева одлучи на основу резултата целокупног расправљања у складу са одредбама чланова 8. и 231. став 2. ЗПП.

Побијаним делом правноснажне пресуде тужена је обавезана да тужиоцу исплати новчану накнаду тржишне вредности кат. парц. .. КО Бечеј површине 89 а 85 м², као парцеле новог премера која је сачињена од делова некадашњих парцела које су имале ознаке од броја .. до .., .., .., .., .., .., а које су као парцеле старог премера биле у поседу прадеде тужиоца ББ од 1907. године до његове смрти 1935. године, потом у државини прабабе тужиоца ВВ и надаље њених правних следбеника. У земљишним књигама ово земљиште се водило као својина ГГ која је била Јеврејка, а за време окупације пренето је од стране мађарских власти са имена ГГ на мађарску државу, као јеврејска имовина, и након ослобођења као државна својина СФРЈ.

Одлуком Месног народног одбора Старог Бечеја бр. 848/946 од 17.01.1946. године о утврђивању објеката аграрне реформе на поседу удовице ГГ, односно удовице ВВ из ..., утврђено је да је ВВ стекла право власништва на земљишту по реферату тог одбора број .. путем одржаја јер се од 1907. године њени преци и чланови њене породице налазе у фактичком поседу и да се у смислу члана 24. Закона о аграрној реформи и колонизацији сматра јединим власником, да је она земљорадник, те утврђено која површина посуда пада под удар аграрне реформе, а уједно одређено да

јој се остављају у својину тачно одређене парцеле, међу којима су и претходно наведене од којих је касније настала парц. .. КО Бечеј. Те парцеле су и решењем Среске комисије за земљишни фонд Бечеј бр. .. од 21.08.1953. године остављене ВВ на име земљорадничког максимума. ВВ је и надаље остала у власничкој државини предметног земљишта, а након њене смрти њен син АА (деда овде тужиоца). ББ и ВВ су имали троје деце. Поред сина АА, имали су ћерку ДД и сина ЂЂ. Према овим законским наследницима је након доношења Закона о расправљању имовинских односа насталих самовласним заузећем земљишта у друштвеној својини („Сл. гласник СРС“ бр. 20/77) вођен поступак у ком је решењем СО Бечеј - Имовинско-правне службе од 20.03.1979. године признато право својине АА, ДД и ЂЂ на одређеним парцелама на основу самовласног заузећа земљишта, а ставом 4. решења одређено да се од АА одузима земљиште побројаних парцела, поред осталог парцела од којих је настала парцела новог премера .. њива од 89 а 85 м², с тим да је одређено да ће се та одредба о одузимању земљишта извршити када држаоцу овог земљишта буде додељено друго пољопривредно обрадиво земљиште у друштвеној својини на бесплатно коришћење од стране Општине у смислу члана 10. наведеног Закона. Међутим, АА за ове парцеле од којих је настала парцела .. , а које су претходно биле утврђене као својина његове покојне мајке и њој биле остављене у својину одлукама МНО из 1946. године и Среске комисије за за земљишни фонд из 1953.године, друго одговарајуће земљиште није додељено. АА је остао у поседу парцеле .. до смрти у 1992. години. Иза његове смрти, оставинским решењем од 30.03.1992.године, на парцелама .. и .. КО Бечеј као вангрунтовној својини овог оставиоца за наследника је оглашен његов син ЕЕ (покојни отац тужиоца). Парцелу .. наследио је ЖЖ, други син оставиоца, а супруга оставиоца ЗЗ наследила парцелу .., коју је после њене смрти наследио отац тужиоца. Захтев за повраћај земљишта наведених парцела, који су поднели законски наследници пок. АА 04.06.1993. године позивом на решење од 20.03.1979. године, је одбијен решењем органа тужене донетим 05.09.2006.године.

Због издавања у закуп трећем лицу парцела број .. и .. КО Бечеј у 2009. години, које су до тада биле у државини тужиоца, тужена је обавезана да тужиоцу накнади штету због немогућности коришћења тих парцела. На исти начин тужилац је у јануару 2020. године лишен посуда парцеле бр. .. од 89 а 85 м², због чега је тужена пресудом од 30.06.2020. године обавезана да тужиоцу накнади штету због немогућности коришћења те парцеле у економској 2019/2020. година. У питању су њиве 1. класе. Парцела број .. се води као земљиште у грађевинском подручју. На основу процене надлежног органа Пореске управе од 22.02.2022. године о просечној тржишној вредности њиве 1. класе у Бечеју од 186,96 дин/м², за парцелу бр. .. површине 89 а 85 м² утврђена је тржишна вредност у износу од 1.470.754,65 динара. Утврђено је да тужена нема у својини пољопривредно земљиште које би могла дати тужиоцу у замену за земљу која је његовом правном претходнику одређена за одузимање по решењу из 1979. године по којем друго пољопривредно земљиште имаоцу права није дато.

Овако утврђено чињенично стање резултат је оцене доказа изведених од стране другостепеног суда, који је поступио у складу са одредбама члана 383. став 3. и 4. ЗПП и по својим овлашћењима укинуо првостепену пресуду и одлучио о захтевима, применом члана 387. став 1. тачка 6. истог закона.

Тужена је обавезана да тужиоцу исплати накнаду тржишне вредности парцеле бр. .. у износу од 1.470.754,65 динара, применом члана 172. став 1. Закона о облигационим односима По налажењу другостепеног суда, тужилац има право на новчану накнаду у

висини тржишне вредности предметне парцеле, с обзиром да се основ његовог захтева налази у одлуци МНО од 17.01.1946. године и утврђеним чињеницама о примењеном одузимању парцеле .. без давања одговарајућег еквивалента од стране Општине Бечеј, као обвезника по решењу из 1979. године, која не располаже пољопривредним земљиштем и могућношћу доделе земљишта тужиоцу.

Ревизија тужене није основана у оспоравању правилности примене материјалног права од стране другостепеног суда.

Досудом накнаде за парцелу .. у висини њене тржишне вредности, применом члана 172. став 1. Закона о облигационим односима, којим је прописано да правно лице одговара за штету коју његов орган проузрокује трећем лицу у вршењу или са вршењем својих функција, материјално право није погрешно примењено у чињеничноправној ситуацији да је тужилац пропуштањем тужене лишен својине и државине парц. бр. ..., без давања одговарајуће натуралне или новчане накнаде.

Неосновано се ревизијом оспорава правилност закључка другостепеног суда и истиче да одлука МНО као неспроведена у јавним књигама не производи правно дејство датирајући од 1946. године и да ову одлуку ни тужиоци правни претходници никада нису спровели у јавним књигама, те истиче оспоравање савесности тужиоцих претходника. Пре свега, од доношења решења МНО од 17.01.1946. године законитост и савесност државине на страни претходника тужиоца је неупитна, без обзира на околност да то решење није било земљишно-књижно спроведено по службеној дужности, пропустом надлежног органа. Исто се односи и на решење Среске комисије за земљишни фонд од 21.08.1953. године. На другачији закључак не утиче околност да је применом Закона о расправљању имовинских односа насталих самовласним заузећем земљишта у друштвеној својини, донето решење од 20.03.1979. године којим је обухваћен низ парцела, укључујући и парцеле које су ушле у састав парцеле број .. њиве од 89 а 85 м² новог премера, с тим да је истим решењем одређено да ће се одузимање извршити када се држаоцу (АА) додели друго пољопривредно обрадиво земљиште, до чега није дошло. Код чињенице да су се претходници и тужилац користили правом на мирно уживање парцеле .. као вангрунтовне својине до 2000.године, утицаја нема ни околност да је претходно вођен и окончан поступак по захтеву за враћање предметне парцеле са исходом одбијеног захтева у управном поступку. Предмет усвојеног захтева у овом судском поступку односи се исплату новчане накнаде за одузету парцелу, која тужиоцу припада због повреде права на мирно уживање имовине, као уставног и конвенцијског права (члан 58. став 1. и 2. Устава РС и члан 1. Протокола бр. 1. уз Европску конвенцију за заштиту људских права и слобода), а чије последице се, на основу члана 22. Устава РС и члана 1. ЗПП, на захтев тужиоца морају отклонити у судском парничном поступку.

У спроведеном парничном поступку је утврђено да је претходници тужиоца ВВ у поступку спровођења аграрне реформе утврђено право својине на парцелама које су касније ушле у састав новоформиране парцеле .. и тог права није била лишена при спровођењу Закона о ПЗФ, како следи из садржине решења од 21.08.1953. године којим јој се у оквиру земљорадничког максимума остављају у својину парцеле од којих је формирана предметна парцела .. . Ову парцелу као вангрунтовну својину наследио је покојни АА, затим његов син покојни ЕЕ, чији је правни следбеник тужилац. Како по обавези конституисаној решењем од 20.03.1979.године друго обрадиво земљиште имаоцу права, а ни његовим следбеницима, није дато од стране тужене Општине Бечеј и неспорним је учињено да тужена нема у својини пољопривредно земљиште које би

могла дати као натуралну реституцију за парцелу .., правилно је одлучено о праву тужиоца на новчану накнаду у висини тржишне вредности ове њему фактички одузете парцеле у 2020. години. У овом случају, правни основ очекивања другог одговарајућег земљишта произилази из садржине решења од 20.03.1979. године. Услед неправилног рада органа тужене, иако тужиоцу односно његовим претходницима није дато друго обрадиво земљиште, тужена је у спровођењу фактичког одузимања у 2020. години тужиоца ускратила у праву на неометано уживање имовине. Код таквог стања ствари, тужилац остварује право на новчану накнаду за парцелу .. у висини њене тржишне вредности којом се постиже компензација.

По налажењу Врховног суда, ревизија тужене није основана у наводима којима се оспорава тачност утврђеног чињеничног стања везано за предметну парцелу бр. .. и основаност захтева о ком је одлучено одговарајућом применом материјалног права.

Према исходу спора, правилно је одлучено о трошовима поступка применом члана 153. став 1. и 154. ЗПП.

Из изнетих разлога, на основу члана 414. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у изреци ове пресуде.

**Председник већа – судија
Јелица Бојанић Керкез,с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**